

HORIZON-TAAL

januari - februari 2022

Jaargang 54 - nummer 313

VARSOVIA VENTO
podkasto.net

INHOUD

Ten geleide	3
Wat zijn jouw reisplannen voor 2022?	4
Introductielesje Esperanto in Kalmthout	5
Bezoek uit Polen - vizito el Pollando	6
Esperanto-tijdschriften	8
En wat met de EU-conferentie?	12
Lidmaatschapsformulier	13
Recenzo: Paŭlus fondinto	15
Het juiste woord op de juiste plaats	17
Ludo	18
El la gazetaro	19
Erasmus+ in Parma: Verden!	20
Herzberg, stad van ons hart	21
Artikelen over taal	23

Foto op de cover: Irek Bobzak van Varsovia Vento toont zijn podcast aan Nicky en Piet van de Vlaamse Esperantobond. Foto van Yves Nevelsteen.

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw

54ste jaargang januari-februari 2022. Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie: Piet Glorieux @ horizon.taal@esperanto.be www.esperanto.be/horizontaal

Tekstopmaak: Yves Nevelsteen yves.nevelsteen@gmail.com

Werkten mee aan dit nummer: Cyreen Knockaert, Kris Panis e.a.

Administratie en verantwoordelijke uitgever

Vlaamse Esperantobond vzw • Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen

☒ 03 234 34 00 admin@fel.esperanto.be www.esperanto.be/fel/nl

☎ BE0419 028 @ 122 • RPR Antwerpen • 🏠 KBC: IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB

bpost: IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Abonnement: 30 euro per jaar (6 nummers)

Advertentietarieven:

	1-malig	3-malig*	6-malig*
1/1 pagina	257	625	1000
1/2 pagina	150	375	600
1/3 pagina	110	275	440
1/4 pagina	80	200	320
1/8 pagina	55	140	220
1/12 pagina	30	75	120

Alle prijzen zijn in euro.

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukklaar geleverd exemplaar.
Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

TEN GELEIDE

Een van de vragen uit onze “strategische bevraging” (waarop weldra een vervolg komt), was in hoeverre je jezelf “out” als esperantist. Velen van ons vrezen inderdaad om meewarig bekeken te worden om hun vreemde “hobby” rond een “mislukt” project.

Afgezien van het feit dat Esperanto voor velen – ook voor mezelf – veel meer is dan een hobby, voelt een dergelijke houding van de buitenwereld ook aan als kritiek op hun persoon omdat Esperanto hen zo nauw aan het hart ligt. De enige manier om op dergelijke reacties te antwoorden is “tonen” dat het werkt, tonen hoe “eenvoudige” mensen vlot kunnen communiceren met anderen overal ter wereld.

Het is al veel gezegd en het blijft een waarheid als een koe: we moeten Esperanto spreken (met anderstaligen) en er niet (te veel) óver spreken. En natuurlijk “tonen” dat we het gebruiken. Zichtbaarheid is het eerste, dan pas volgt stijgende belangstelling.

Piet Glorieux

VLAAMSE ARDENNENDAG 18/4/2022

De zogenaamde Vlaamse Ardennen is de streek die min of meer samenvalt met de stedendriehoek Oudenaarde-Ronse-Zottegem. Karakteristiek voor de streek zijn zacht glooiende hellingen, idyllische beekjes en een grote diversiteit aan flora en fauna.

Elk jaar organiseren de lokale natuurverenigingen de zogeheten Dag van de Vlaamse Ardennen. Tijdens deze dag bezoeken verschillende groepen wandelaars de mooiste plekjes van de regio onder begeleiding van lokale gidsen, vaak de conservators van de natuurgebieden.

Dit jaar bezoeken we om 9.00 uur het bos met de poëtische naam Muziekbos en om 14.00 uur het Bos 't Ename, in 2002 bekroond met de Vlaamse Monumentenprijs.

Over de middag verorberen we onze (zelf meegebrachte) picknick in de plaatselijke parochiezaal La Salette. Dranken zijn ter plaatse verkrijgbaar.

Je kan ook een halve dag nemen. De namiddagwandeling begint om 14.00 uur.

Pendelvervoer van en naar station Oudenaarde is mogelijk.

Meer info op <https://eventaservo.org/e/tago21>

TAGO DE LA FLANDRAJ ARDENOJ 18/4/2022

La tiel nomataj Flandraj Ardenoj estas la regiono kiu pli malpli koincidas kun la triangulo de la urboj Oudenaarde, Ronse kaj Zottegem. Karakterizas ĝin dolĉe ondumantaj deklivoj, idilaj riveretoj kaj granda diverseco de flaŭro kaj faŭno.

Ĉiun jaron la lokaj naturasocioj organizas la tiel nomatan Tagon de la Flandraj Ardenoj. Dum tiu tago diversaj grupoj de promenemuloj vizitas la plej belajn lokojn de la regiono sub gvido de lokaj ĉiĉeronoj, ofte konservistoj de la naturrezervejoj.

Ĉi-jare ni vizitos antaŭtagmeze je la 9h arbaron kun poezieca nomo Muziekbos [muzikarbaro] kaj posttagmeze je la 14h la arbaron Bos 't Ename, kronita en 2002 per la Vlaamse Monumentenprijs [flandra monumentopremio].

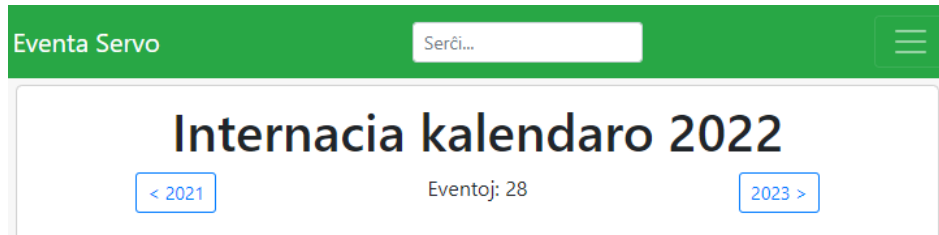
Tagmeze ni manĝos nian (mem kunportitan) piknikon en la loka paroĥa salono La Salette. Trinkajoj haveblas surloke.

Eblas partopreni nur duonan tagon. La posttagmeza promeno komenciĝas je 14h.

Pendoltransporto de kaj al la stacidomo de Oudenaarde eblas.

Pli da informoj ĉe <https://eventaservo.org/e/tago21>

WAT ZIJN JOUW REISPLANNEN VOOR 2022?

Veel plannen zijn eind 2021 opnieuw in het water gevallen door de coronapandemie. Maar ooit zal het stoppen en als esperantisten geven we de hoop uiteraard nooit op! Ondanks alles worden meer bijeenkomsten georganiseerd dan ooit tevoren. Ziehier een selectie.

Printempa Esperanto-Kunveno (PEKO) 3 - 6 marto 2022 en Tilff (BE).

Bibliaj Tagoj 16 - 20 marto 2022 en Trier (DE). Diskuti, preĝi, festi la kristanan kredon.

Esperanto Studosemajnfino 25 - 27 marto 2022 en Bornerbroek (NL). Por komencantoj, komencintoj kaj progresantoj.

38-a Printempa Semajno Internacia (PSI) 11 - 18 aprilo 2022 en Braunschweig (DE). Granda internacia renkontiĝo por la tuta familio.

Brita Kongreso 22 - 24 aprilo 2022 en Conwy (UK).

73-a IFEF-kongreso 6 - 11 majo 2022 en Beroun (CZ). Jarkongreso de fervojistoj + postkongreso de IFEF 12 - 16 majo 2022 en Pardubice (CZ).

61-a BARO 25 - 29 majo 2022 en Hameln (DE). Plilongigata semajnfino sen fiksita programo, por amuziĝi; kunportu viajn infanojn.

Kongreso de Espéranto France 26 - 29 majo 2022 en Trélissac (FR). Jara landa kongreso.

Germana Esperanto-Kongreso 3 - 6 junio 2022 en Oldenburg (DE). Kunlabore kun Esperanto Nederland.

Roskilde Festivalo. 25 junio - 3 julio 2022 en Roskilde (DK). Festu kaj volontulu kun Esperanto-teamo en granda publika festivalo.

3-a Verda Naturisma Semajno en Greziljono 4 - 8 julio 2022 en Baugé-en-Anjou (FR). Naturisma evento inkluzivanta kursojn kaj amuzojn en unu el la ĉefaj Esperantistaj lokoj en Francio.

Baltiaj Esperanto-Tagoj (BET) 9 - 17 julio 2022 en Klaipėda (LT). Tradicia Baltia Esperanto-renkontiĝo.

Kristana Kongreso / 71-a kongreso de KELI 16 - 23 julio 2022 en Domaszék (HU). Gaja kaj enhavriĉa kristana kunveno de esperantistoj.

Renkontiĝo de Amikoj 17 - 25 julio 2022 en Kaliningrado (RU). Tradicia renkontiĝo de rusiaj esperantistoj.

95-a SAT-kongreso 30 julio - 5 aŭgusto 2022 en Moskvo (RU). Jarkongreso tradicia.

55-a ILEI-kongreso por Esperantistaj Instruistoj 30 julio - 6 aŭgusto 2022 en Québec (CA). Esperanto kaj edukado.

107-a Universala Kongreso 6 - 13 aŭgusto 2022 en Montrealo (CA). Lingvo, vivo, tero: Jardeko de Indiĝenaj Lingvoj.

89-a Itala Kongreso de Esperanto 20 - 28 aŭgusto 2022 en Brescia (IT). Temo: Paco ne okazas hazarde: la aktiva rolo de ĝemelurbaj rilatoj en la konstruo de eŭropa popolo.

78-a Internacia Junulara Kongreso, IJK 20 - 27 aŭgusto 2022 en Westelbeers (NL). La plej grava renkontiĝo por junaj esperantistoj.

Een overzicht van alle evenementen kan je vinden op Eventa Servo. Een lijst met internationale bijeenkomsten, zoals je vroeger kon vinden op de internacia kalendaro de Eventoj.hu, vind je op <https://eventaservo.org/j/2022>

Heb je je keuze gemaakt? Duid dan bij het evenement op Eventa Servo aan dat je van plan bent op ernaar toe te gaan. Misschien kan je met iemand uit België of de buurlanden afspreken om samen te reizen? Da's altijd tof!

INTRODUCTIELESJE ESPERANTO IN KALMTHOUT

Op dinsdag 16 november heb ik een introductielesje Esperanto gegeven in een school in Kalmthout. Het waren kinderen van het eerste middelbaar, rond de 12 jaar.

De vraag om deze les kwam van de leerlingen zelf. Esperanto was ter sprake gekomen tijdens de les godsdienst, en leraar Tom Hufkens wist toevallig dat er een Esperantoclub in Kalmthout is – hij kende Mireille Storms van een stand op de Straatfeesten. Heel positief allemaal.

Ik heb onlangs een nieuwe ‘shopper’ gekocht om boeken overal mee naartoe te kunnen nemen. Deze kwam al direct handig van pas; ik had een ruim aanbod aan ‘didactisch materiaal’ meegepakt: tijdschriften uit vele landen, strips, woordenboeken,

boeken, fotoboeken, e.d.

Na een redelijk serieuze introductie over talen in de wereld en praktische voorbeelden van taal-discriminatie, heb ik een filmpje getoond met jongeren die de taalspreken, en een kort lesje gegeven over hoe Esperanto werkt. Ze kregen tien minuten de tijd om het materiaal dat ik had meegebracht, te bekijken. We hebben ook samen gezongen, da’s belangrijk om de jongeren enthousiast te krijgen. Ik heb afgesloten met Jonny M - Dankon.

De geïnteresseerden hebben van mij een exemplaar ontvangen van het cursusnummer van Horizontaal. Enkelen hebben ook de folder ‘Esperanto zo op zak’ meegenomen. Hopelijk komt er een vervolg!

Yves Nevelsteen

BEZOEK UIT POLEN

Van 8 tot 15 november kreeg Vlaanderen bezoek van Irek en Gosia van de Poolse online radio/podcast Varsovia Vento. Omdat ik in de beginjaren veel met Varsovia Vento heb samengewerkt, stemde ik ermee in om gastheer en organisator/coördinator van hun verblijf in onze regio te zijn.

Ergens in 2006-2007 heb ik er inderdaad veel mee samengewerkt. Ik trad zelfs op in de eerste uitzending van de podcast (www.podcast.net). Een podcast is een soort internetradio in de vorm van een audiobestand dat op elk moment rechtstreeks kan worden gedownload of beluisterd.

Afgelopen najaar had de redactie een tekort aan materiaal. Er waren nauwelijks bijeenkomsten – zelfs in Polen stagneerde de Esperantoactiviteit een beetje. Het was lang geleden dat er nog een nieuwe podcast was verschenen en daar besloten Irek en Gosia, de oprichters van de website, iets aan te doen, met name een week in België doorbrengen. Ze vroegen mij om het bezoek te coördineren en om interviews, bezoeken en overnachtingen te regelen. Een moeilijke taak tijdens de coronapandemie, maar ik nam de uitdaging aan.

Omdat de gasten uit Warschau naar de luchthaven van Charleroi vlogen, was het plan om daar lokale esperantisten te ontmoeten. Dat lukte evenwel niet en dus brachten Irek en Gosia drie nachten bij mij in Mortsel door. Dat was erg leuk, we hadden elkaar lange tijd niet gezien. Ik stelde mijn bed ter beschikking en sliep zelf op een bank.

In Antwerpen bezochten we met vrijwilliger Cyreen Knockaert de Erfgoedbibliotheek. Heel interessant en indrukwekkend! Ik was er zelf nog niet eerder geweest en vond het erg leuk om eindelijk de bibliotheek te ontdekken, geleid door een professionele gids, Dirk Van Duyse. Ik was verrast dat het niet mogelijk was om “de Esperantocollectie” echt te bezoeken, want in een erfgoedbibliotheek worden boeken niet op inhoud, maar op aankomstdatum en op grootte gesorteerd! Later op de dag in het Esperantocentrum interviewde Irek Cyreen nog over de bibliotheek.

In de Lange Beeldekensstraat interviewde Irek ook Natasha, de nieuwe VEB-medewerker, en Paul Peeraerts, de hoofdredacteur van Monato. De volgende dag zijn we zelfs teruggekeerd om het

VIZITO EL POLLANDO

De la 8a ĝis la 15a de novembro Flandrio ricevis la viziton de Irek kaj Gosia de la pola retradio/podkastejo Varsovia Vento. Ĉar en la komenco de ĝia ekzisto mi multe kunlaboris kun Varsovia Vento, mi konsentis esti ilia gastiganto kaj organizanto/kunordiganto de ilia restado en nia regiono.

Efektive, iam en 2006-2007 mi multe kunlaboris kun ili. Mi eĉ aperas en la tutunua elsendo de la podkasto de Varsovia Vento (www.podkasto.net). Podkasto estas speco de retradio en formo de sondosiero kiun oni povas elŝuti aŭ rekte aŭskulti en la retejo iam ajn.

En la pasinta frua aŭtuno mankis al la redakcio materialo. Apenaŭ okazis renkontiĝoj – ankaŭ en Pollando la Esperanto-agado iom stagnis. Jam delonge nova podkasto ne plu aperis, do Irek kaj Gosia, la fondintoj de la retejo, decidis fari ion pri tio, kaj viziti Belgion dum semajno. Ili petis min kunordigi la viziton, kaj aranĝi intervjuojn, vizitojn kaj tranoktojn. Malsimpla tasko dum la kronviro-pandemio, sed mi akceptis la defion.

Ĉar la gastoj el Varsovio flugis al la flughaveno de Charleroi, la plano estis renkontiĝi kun lokaj esperantistoj tie. Pri tio mi ne sukcesis, do Irek kaj Gosia tranoktis ĉe mi en Mortsel dum tri noktoj. Tio estis tre agrable: jam delonge ni ne plu vidis unu la alian. Mi disponigis mian liton kaj dormis sur sofo.

En Antverpeno ni vizitis la Heredaĵbibliotekon kun volontulo Cyreen Knockaert. Tre interesa kaj impona! Mi mem antaŭe ne estis tie, do vere plaĉis al mi finfine havi la okazon malkovri la bibliotekon, gvidate de profesiulo, Dirk Van Duyse. Surprizis min ke ne eblis vere viziti “la Esperantokolekton”, ĉar en heredaĵbiblioteko oni ordigas librojn ne laŭ enhavo, sed laŭ dato de alveno kaj laŭ grandeco!

bezoek voort te zetten; toen werd voorzitter Nicky Janssen geïnterviewd en aten we samen in een sociaal restaurant.

Natuurlijk “ondervroegen” ze mij ook. En Lode Vandeveldde passeerde eveneens in Mortsel, zodat ook hij wat kon vertellen over zijn activiteiten.

Het programma zat nogal vol. Er bleef geen tijd meer over om veel toeristische attracties te bezoeken. Na een bezoek aan de Antwerpse regio “verhuisden” Irek en Gosia naar West-Vlaanderen. Ze verbleven twee dagen in Brugge bij Thomas Demeyere en ontdekten natuurlijk ook de stad zelf. Na Brugge brachten ze een nacht door in Kortemark bij Piet Glorieux, secretaris van de Vlaamse Esperantobond (VEB) en hoofdredacteur van Horizon-taal. Zondag bezochten de Poolse gasten Gent. Toevallig had daar een lichtfestival plaats; wat een geluk voor hen!

Het bezoek was zeer vruchtbaar. Ikzelf ga weer samenwerken met Varsovia Vento, o.a. in het kader van mijn Fonduso Instigo (zie <https://instigo.be>), en een ander plan is een samenwerking voor het tijdschrift Monato.

Hier is hoe Irek de week beschreef op de Facebook-pagina van Varsovia Vento: “Ons verblijf van een week in België, perfect georganiseerd door Yves, bracht veel interessante ontmoetingen voort met de actieve esperantisten van VEB. In onze eerstvolgende programma’s zal je verhalen horen over de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, over de activiteiten van het Esperantocentrum van VEB, over Monato en Horizon-taal, over nieuwe publicaties en romans, over Esperanto in Afrika, zelfs over de Verdaj Skoltoj. Op de foto’s .../... gasten uit onze microfoonontmoetingen, die we één na één afzonderlijk zullen presenteren tijdens opeenvolgende programma’s. Nu willen we je gewoon bedanken voor de zeer vriendelijke ontvangst van Varsovia Vento in België!”

Yves Nevelsteen

Fotoverslag: <https://mallonge.net/fotokanalo>

Poste, Irek intervjuis Cyreen pri la biblioteko en la Esperantocentro.

En Lange Beeldekensstraat Irek intervjuis ankaŭ Nataŝa, la novan oficiston de FEL, kaj Paul Peeraerts, la ĉefredakoron de Monato. Ni eĉ revenis la postan tagon por daŭrigi la viziton; tiam estis intervjuita prezidanto Nicky Janssen kaj ni manĝis kune en socia restoracio.

Komprenoble ili ankaŭ “pridemandis min. Kaj Lode Vandeveldde vizitis min en Mortsel, do ankaŭ li povis iom rakonti pri sia agado.

La programo estis iom plena. Ne restis tempo por viziti multajn turismajn allogaĵojn. Post vizito al la antverpena regiono, Irek kaj Gosia “transloĝiĝis” al Okcident-Flandrio. Dum du tagoj ili restadis en Bruĝo ĉe Thomas Demeyere kaj komprenoble malkovris la urbon. Post Bruĝo ili pasigis unu nokton en Kortemark ĉe Piet Glorieux, sekretario de Flandra Esperanto-Ligo (FEL) kaj ĉefredakoro de Horizon-taal. Dimanĉe la polaj gastoj vizitis Genton. Hazarde tie okazis lumfestivalo; kia bonŝanco por ili!

La vizito estis tre fruktodona. Mi denove kunlaboros kun Varsovia Vento, interalie kadre de mia Fonduso Instigo (vidu <https://instigo.be>). Alia plano estas kunlaboro por la revuo Monato.

Jen kiel Irek en la Facebook-paĝo de Varsovia Vento priskribis la semajnon: “Perfekte kunordigita de Yves semajna vizito de Varsovia Vento en Belgio fruktis je multaj interesaj renkontiĝoj kun la aktiva esperantistaro de FEL. En la estontaj programoj do vi aŭdos pri la heredaĵbiblioteko Hendrik Conscience, pri agado de la E-Centro de FEL, pri Monato kaj Horizon-taal, pri novaj eldonaĵoj kaj romanoj, pri Esperanto en Afriko, eĉ pri Verdaj Skoltoj. Sur la fotoj.../... gastoj de niaj mikrofonaj renkontiĝoj, kiujn paŝon post paŝo ni prezentos aparte en la sinsekvaj programoj. Nun, simple, ni deziras nur danki pro tre afabla akcepto de Varsovia Vento en Belgio!”

Yves Nevelsteen

Fotoraporto: <https://mallonge.net/fotokanalo>

ESPERANTO-TIJDSCRIFTEN, BEKEKEN DOOR DE BRIL VAN EEN MEDIA-HISTORICUS

Begin 2021 verscheen in het wetenschappelijk tijdschrift Media History een artikel van Kevin Grieves, met als titel Esperanto journalism and readers as “managers”: a transnational participatory audience. Het dertien pagina’s tellende artikel heeft een rijke inhoud, waarvan ik hier een ruwe schets maak.

Kevin Grieves is professor geschiedenis aan Bath Spa University in Zuid-Engeland. Hij bestudeert o.m. diverse aspecten van de geschiedenis van de media en maakt daarbij vaak gebruik van digitale bronnen. In onze dagen brengen deze laatste zóveel kennis binnen handbereik en zijn ze onmisbaar geworden. Wie als historicus onbevooroordeeld onderzoek verricht over genoemd thema, moet vroeg of laat ook in aanraking komen met de Esperantotijdschriften.

Ook deze laatste reflecteren op een of andere wijze bepaalde noden van de maatschappij. Maar wat is hun eigenheid, hun doel, hun werkwijze...? Dat Esperantotijdschriften een eigen karakter hebben en een eigen boodschap brengen, is nogal vanzelfsprekend, ook zonder diepgaande studie: het is algemeen gesproken een vorm van “bepleitende journalistiek” voor eenvoudiger internationale communicatie en betere verstandhouding tussen de volkeren, zelfs voor wereldvrede. Het eigen karakter van de Esperanto-tijdschriften grondiger analyseren en duiden, die boodschap kaderen in een groot geheel, is echter een taak voor een wetenschapper.

Het was de onderzoeker niet te doen om de taal Esperanto, noch om de didactiek ervan, wél om het inhoudelijke en de aard van de betreffende tijdschriften.

Het is niet te verwonderen dat professor Grieves bekend was met de digitale collecties van de Oostenrijkse Staatsbibliotheek. Dat precies daar veel Esperantotijdschriften aanwezig zijn, kan moeilijk onopvallend gebleven zijn voor hem. Een onbevooroordeelde wetenschapper wil alle facetten van de werkelijkheid belichten, ook Esperanto komt op zijn/haar pad en mag hij/zij niet ontwijken. Wetenschappers

werken systematisch, steekproefsgewijs en binnen afgelijnde grenzen... Hun methodiek moet duidelijk zijn voor wie hun werk probeert te begrijpen of te beoordelen.

Het onderzochte tijdperk beslaat de eerste 25 jaar van het bestaan van Esperanto. Het is precies in deze kwarteeuw dat het Esperantogedachtegoed vorm gekregen heeft en zich verspreidde in nagenoeg alle landen van de wereld. Als basisinformatie werden 59 tijdschriften geanalyseerd, namelijk die met voldoende belang omdat ze als spreekbuis fungeerden van de belangrijkste landelijke Esperanto-organisaties. Geografisch bestrijkt men aldus bij benadering “de gehele wereld”. Van elk van die tijdschriften werden alle bladzijden onderzocht van de eerste vier jaargangen. Er werd aangenomen dat het juist deze jaargangen zijn die voldoende de missie, geest en werkwijzen van een tijdschrift weerspiegelen. Merkwaardig aan die historische Esperantotijdschriften is dat ze vaak gedeeltelijk tweetalig waren: elke bladzijde wordt verdeeld in twee kolommen met parallelle vertaling van Esperanto en nationale taal. Dat kan overigens goed uitkomen voor onderzoekers die weinig Esperanto kennen...

Uit de doorzochte bladzijden werden karakteristieke uitspraken van lezers en redacteurs aangestipt om deze letterlijk te kunnen citeren, en dus het oorspronkelijk gedachtegoed onvervormd weer te geven. Deze uittreksels vormen steekproeven van hetgeen in die tijd allemaal gedacht en uitgesproken werd i.v.m. Esperanto en de acties errond.

Ten slotte werden ook andere werken over Esperanto geraadpleegd. De bibliografie gepubliceerd bij het artikel omvat uitsluitend Engelstalige referenties, veelal wetenschappelijke documenten van buiten de “gewone” Esperantowereld.

In een inleidend en algemeen deel schetst de erudiete historicus o.m. hoe in zeker opzicht het ontstaan van het Esperanto bijna een historische

noodzakelijkheid was in het licht van de vele ontwikkelingen in Europa en de wereld, die een aanvang hebben genomen met de uitvinding van de boekdrukkunst. Zonder deze zou een Luther en vele anderen na hem niet hun denkbeelden hebben kunnen verspreiden en zouden de wetenschappen nooit zo'n steeds hogere en snellere vlucht hebben kunnen nemen. Sinds de negentiende eeuw werden ook de vervoermiddelen steeds talrijker en sneller. Nooit voordien vonden zoveel contacten plaats tussen anderstaligen... en waren er zoveel grote en kleine communicatieproblemen. Nooit eerder was de wetenschap zo snel geëvolueerd en waren de wetenschappelijke uitwisselingen, de bijeenkomsten van wetenschappers zo talrijk geweest. Het was wellicht het meest de wetenschap die behoefte had aan één enkele internationale taal. Esperanto en andere plantalen zijn er niet gekomen zonder dat er reeds een zekere noodzaak en een zekere voedingsbodem voor waren.

Anderzijds had Esperanto niet kunnen ontstaan als Zamenhof geen Jood was geweest. De door alle andere naties vervolgd, nergens en overal thuishorende Joden, hadden als geen ander volk zo'n behoefte aan een middel om het nationale te overstijgen en in een vreedevolle wereld te kunnen leven zonder discriminatie. Al deze pijn van zijn volk werd geconcentreerd in de gevoelige,

menslievende Zamenhof, die aannam dat de door hem gecreëerde taal de gezochte oplossing vormde, samen met zijn opvattingen over een alle godsdiensten overkoepelend humanisme. In latere jaren, toen er een relatief sterke aanhang voor het Esperanto ontstond in West-Europa, is Zamenhof gedwongen geweest zich voor een deel te voegen naar die aanhangers die een plantaal beoogden zonder mystiek, louter voor praktische doeleinden in handel en wetenschap.

Zamenhof was echter zeker geen loutere dromer, maar een harde werker. Hij wist dat een taal méér was dan een grammatica en een woordenlijst. Zijn hele leven heeft hij naast de eigen geschriften, vele literaire meesterwerken vertaald, waaronder het ganse Oude Testament. Dankzij zijn uitgebreide briefwisseling wist hij op vele plaatsen geestverwanten te winnen die dan zelf verenigingen en tijdschriften gingen stichten. Dit werd uiteraard door Zamenhof gestimuleerd, want hij beseftte dat er een gemeenschap nodig was om zijn taalproject vollediger uit te werken en in werkelijkheid om te zetten.

De idealistische geest van Zamenhof is sterk blijven zweven boven die tijdschriften. En dit is zeker een van de opvallendste karakteristieken ervan. De redacteurs verwoorden vaak hun doelstellingen in

in den betreffenden Städten besuchten.

Schweden. Zur Zeit der Esperanto-Jubiläumsfeier hatten die Alkoholgegner ihren Kongress in Stockholm, manche derselben waren anwesend und Prof. Forel-Zürich sprach seine Zuneigung zur Esperantosprache aus und teilte mit, dass auf dem Kongress eine französische Gesellschaft die Einführung des Esperanto bei den Abstinenten aller Welt vorschlug. In Göteborg veranlasste ein Artillerieoffizier einen Kurs unter seinen Kollegen, dessen Leitung er dann übernahm. In Strangnäs hat das Lehrerseminar ebenfalls einen Kurs. Aus Heby und Bollnäs sind Gruppenründungen gemeldet.

Belgien. Sr^o Cocq, Schöffe des Unterrichtswesens in Ixelles, einer Vorstadt von Brüssel, sagte nach einem Vortrag über Esperanto seine Mithilfe zu und erliess dann ein Schreiben an seine Lehrerschaft, worin er den beginnenden Esperantokurs bekannt machte und empfahl. In Berchem findet beim „Roten Kreuz“ ein Kurs statt, zu dem auch der Stadtvorstand kam. In Charleroi entstand eine Gruppe.

Holland. In diesem Lande soll an Stelle des wieder eingegangenen „Pioniro“ eine neue

„*Esperanto Asocio*“ gebildet. In der Hauptstadt Chicago ist ein Kurs für Polen, auch ein tschechischer Esperantoklub besteht daselbst. Zu den Fortschritten der Bewegung in diesem Lande wie auch in Japan bemerkt „*The Brit. Esperantist*“: die Europäer müssten sich Mühe geben, dass sie nicht hinter jenen Ländern zurückbleiben.

Afrika.

Tunis. Nach „*Lingvo Internacia*“ findet bei der *Wissenschaftlichen Gesellschaft* ein Esperantokurs statt.

Asien.

Asiat. Türkei. In Aidin sind 120 Teilnehmer in einem Kurs. In Tire und Sokia bei Smyrna entstanden Gruppen; in deren Ausschüssen arbeiten Christen, Juden und Mohammedaner friedlich zusammen.

Japan. Am 16. Nov. fand die zweite Landesversammlung statt.

Philippinen. In Culion, in einem Auswärtigenasyl wird Esperanto gelernt, denn dorthin kommen die Kranken von den anderen Inseln, auf denen verschiedene Sprachen gesprochen werden.

Prof. P. Christaller.

Uittreksel 1: Internationale uitwisseling van informatie (Germana Esperantisto, 1908)

een bijna religieuze terminologie. Bijna wordt de indruk gewekt dat vanuit die tijdschriften veeleer een vredesboodschap uitgedragen wordt, en een wens om een bijzondere internationale gemeenschap uit te bouwen over alle landsgrenzen heen, dan er belang gehecht wordt aan een nieuw gecreëerde taal.

Misschien zijn wij inderdaad, meer dan een eeuw later, te veel behept met het idee een welbepaalde taal, het Esperanto, te doen zegevieren. Was het inderdaad Zamenhof vooral dáárom te doen? Naar mijn aanvoelen verschilt de huidige Esperantobeweging vrij sterk van die uit de pionierstijd. Wij zijn vermoedelijk sterker gaan aanleunen bij het idee dat Esperanto louter een praktische taal is, bestemd om op een efficiënte én rechtvaardige manier de communicatieproblemen in de wereld op te helpen lossen. Maar misschien ook is het gevoel van verbondenheid, dat gewekt wordt door een gemeenschappelijke taal, een automatisch bijproduct van deze laatste, en hoeven we ons eigenlijk niet te veel te bekommeren over al dan niet aanwezige nobele filosofieën? Hoe dan ook, de nieuwe plantaal werd voor elk van die Esperantotijdschriften een bindmiddel voor een plaatselijke nationale of regionale gemeenschap, als onderdeel van een te creëren transnationale gemeenschap.

De tijdschriften waren in de tweede plaats praktisch van aard. Want in het begin bestonden nog nauwelijks boeken in het Esperanto. Het is zelfs via en uit deze pioniertijdschriften dat vele leerboeken, grammatica's en literaire werken ontstaan en gegroeid zijn. Het lezerspubliek was geïnteresseerd in de taal, maar kende ze in de meeste gevallen nog niet. We zien bijvoorbeeld dat de eerste jaren *Amerika Esperantisto* nog praktisch volledig in het Engels was. In de tijdschriften werden stukjes grammatica gepubliceerd, woordenlijsten, eenvoudige zinnestelsels... Geleidelijk aan verschenen ook populaire verhalen en feuilletons in het Esperanto, waardoor men zich kon oefenen in wat men geleerd had. De werken en vertalingen van Zamenhof zelf kwamen natuurlijk goed van pas. Diens heldere en vloeiende stijl verdient nog steeds model te staan. Helaas vergeten wij het wel eens te blijven putten uit deze zuivere bron... Dat deden de toenmalige redacteurs wél. Naar mijn aanvoelen zijn hun teksten dan ook een verademing vergeleken bij het soort Esperanto dat heden ten dage van de persen rolt...

Publicatie van namen en adressen voor mogelijke correspondentie was een ander belangrijk gegeven uit die tijdschriften. Want niet iedereen kon/kan op

reis gaan. Brieven schrijven was gelukkig betaalbaar geworden, dankzij de historische ontwikkelingen voorafgaand aan het ontstaan van het Esperanto. Uittreksels van lezersbrieven uit verschillende landen, reacties van lezers, maakten de tijdschriften levendig en realistisch.

De redacteurs keken, in de geest van Zamenhof, inderdaad graag over landgrenzen heen, en moedigden de lezers aan zich ook te abonneren op Esperantotijdschriften uit andere landen. Ze publiceerden daarom lijsten van tijdschriften uit andere landen en vergemakkelijkten internationaal de betaalwijze voor het eigen tijdschrift. Zo kostte bijvoorbeeld een abonnement op *Amerika Esperantisto* één dollar in de hele wereld. Of er werden prijzen in verschillende valuta opgegeven.

Ook wisten de redacteurs in te spelen op de gemeenschappelijke idealen en belangen die er waren met Esperanto-organisaties die specifieke doeleinden nastreefden, zoals protestanten, katholieken, vegetariërs, pacifisten, socialisten... De meeste van die tijdschriften maakten melding van elkaar om de lezers te informeren en aan te zetten tot abonneren.

Maar wat volgens professor Grieves wetenschappelijk gezien het meest originele kenmerk uitmaakt van die oudste Esperantotijdschriften, is dat ze behoren tot de zogenoemde participatieve journalistiek.

In tegenstelling tot de meeste toenmalig voorkomende tijdschriften met eenrichtingsverkeer, was bij de oude Esperantotijdschriften de interactie tussen redactie en lezers intens. Er werd uitdrukkelijk gesteld dat de inbreng van de lezers het allerbelangrijkste is voor een tijdschrift, belangrijker dan talent van de redacteurs of financiële middelen.

De lezers werden aangespoord tot eigen initiatieven om het Esperanto te helpen verspreiden en om zelf informatie op te zoeken en door te geven aan de redactie. Zo werd bijvoorbeeld gevraagd om na te trekken wat in de gewone pers verscheen over Esperanto, zo mogelijk krantenknipsels te bezorgen, wat dan weer inspiratie gaf aan de redacteurs voor bespreking en commentaar. Dit zou men tegenwoordig in "goed" Nederlands *crowdsourcing* noemen, d.w.z. een handige en gratis manier om informatie in te winnen.

Gevraagd werd gelezen nummers van Esperantopublicaties door te geven, posters uit te hangen,

PRI LA ESTONTECO.

“Neniu el ni estas senerara, eĉ la plej juna.”

La Redaktoro de THE ESPERANTIST deziras sendi, kiel eble plej frue, siajn koregajn dankesprimojn al sia legantaro pro la amindaj leteroj kiujn li tage ricevas. En la unua artikolo de la unua ESPERANTIST peto antaŭmetiĝis ke oni bonvolu sendi proponojn pri la plibonigo de la plej juna el Esperantaj Ĵurnaloj. Sekve, multaj amikoj skribis siajn pensojn pri la afero.

Por komenci je la komenco, kelkaj samideanoj kritikis la *verdeceto* de la kovrilo. Sed multajn leterojn ni ankaŭ recevis, precipe de niaj legantinoj, tute aprobante ĝin. Ni do kredas ke estus bedaŭrinde ŝanĝi ĝin sen unuana konsento, tial la dua kajero ankaŭ havas similan verdan eksterajon.

Sed le gravegaj kritikoj estis pri la internaĵo. Kelkaj legantoj trovis ke nedividata paĝo estis iom malfacila por legi. Precipe en la interesa originala

CONCERNING THE FUTURE.

“We are none of us infallible, even the youngest.”

The Editor of THE ESPERANTIST desires to send as early as possible his most hearty expression of thanks to his readers for the kind letters which he daily receives. In the first article of the first ESPERANTIST a request was put forward that one should send proposals for the improvement of the youngest of Esperanto journals. In consequence of this, many friends have written their opinions on the subject.

To begin at the beginning, some friends-in-Esperanto criticised the *somewhat greenness* of the cover. But we have also received many letters, especially from our lady readers, fully approving of it. We therefore think it would be regrettable to change it without unanimous consent; thus the second number has a similar green exterior.

But the most serious criticisms were concerning the interior. Some readers found that an undivided page was somewhat difficult to read. Especially

*Uittekst 2 : Interactie tussen redactie en lezers
(The Esperantist, 1903)*

zelf bundels van brochures samen te stellen en te bezorgen aan mogelijke geïnteresseerden, aan bibliotheken, boekhandels, enz.

Er werden modelbrieven voorgesteld die de lezers aan invloedrijke personen moesten zenden.

De vele acties gestimuleerd door de tijdschriften resulteerden in plaatselijke nieuwtjes en “succes- sen” die de tijdschriften over de hele wereld met elkaar uitwisselden en publiceerden (*uittekst 1*).

De redacteurs waren niet bang van kritiek: er werd verzocht om advies en kritische bemerkingsen, die dan werden becommentarieerd en gepubliceerd (*uittekst 2*).

Uit de studie van Kevin Grieves blijkt dat de oude Esperantotijdschriften wel degelijk vernieuwend waren in de geschiedenis van de media, niet zozeer omdat het om Esperanto ging, dan wel omdat nooit voordien in deze mate sprake was geweest van participatieve journalistiek. Slechts in onze dagen is deze tot grote bloei gekomen, maar dan op basis van de thans beschikbare technologische middelen die ogenblikkelijke wereldwijde communicatie mogelijk gemaakt hebben. Helaas kan deze ook extreme, schadelijke en misdadige vormen aannemen.

Het is goed als de wetenschap, volledig los en onafhankelijk van de eigenlijke Esperanto-

organisaties en Esperantosprekers, zijn licht laat schijnen op het fenomeen Esperanto. Het meer afstandelijke, het louter naar grotere verbanden zoeken, kan er vaak toe leiden de waarheid juist te benaderen, én geloofwaardiger te zijn voor publiek en politiek. Deze laatste kan enkel steunen op de democratie, en wanneer het niet anders kan, op de wetenschap. Van de democratie moet Esperanto niets verwachten, want de Esperantosprekers vormen een verwaarloosbare minderheid in alle landen. De grote meerderheid denkt in eerste instantie vooral aan het onmiddellijke. Enkel de wetenschap kan een steunpunt vormen voor een eventuele doorbraak van het Esperanto.

Het is mijn overtuiging dat het daarom belangrijk is dat de bestaande Esperantodocumentatie zo goed mogelijk ter beschikking staat van de wetenschap, d.w.z. bewaard wordt in wetenschappelijke instellingen en op de informatiedragers van deze laatste. Andere documentaire bronnen wekken niet het vertrouwen van de onderzoekers en blijven zelfs helemaal achter hun horizon.

Mijn dank aan Dirk voor het doorgeven van referentie en van een kopie van het wetenschappelijk artikel. Marcel heeft het geëxcerpeerd; oprechte dank daarvoor: zo kan iedereen het makkelijk terugvinden in de Anet-catalogo!

Cyreen Knockaert

EN WAT MET DE EU-CONFERENTIE?

In het vorige nummer brachten wij verslag uit over de virtuele EU-conferentie over de toekomst van Europa. In een eerste fase kregen EU-burgers de mogelijkheid om hun ideeën in te dienen. Zoals Klaus Leith, de man die voor UEA (Wereld-Esperantobond) en EEU (Eŭropa Esperanto-Unio) de zaken coördineert, terecht schreef, mogen we van deze bevraging geen spectaculaire resultaten verwachten, maar is het wellicht een goede gelegenheid om Esperanto onder de aandacht te brengen.

Men zou kunnen zeggen dat dit deels gelukt is. Enerzijds zijn er tal van voorstellen ingediend (meer dan de drie die in het vorige nummer vermeld waren) die Esperantogerelateerd waren, anderzijds heeft een van die voorstellen de meeste “onderschrijvers” gehaald van al de meer dan 11.000 voorstellen die ingediend zijn. Het gaat over het voorstel ingediend door de UEA/EEU van de hand van Seán Ó Riain over het gebruik van het initiatief “Multlingva akcelilo” in het vreemdetalenonderwijs.

Anderzijds valt het op dat over deze conferentie bitter weinig in de pers is verschenen. Mocht u, beste lezer, er iets over gelezen hebben, dan horen wij het graag. En als zelfs over de conferentie niets wordt geschreven, dan zeker niet over Esperanto. Ik vind het hoogst eigenaardig dat geen letter van deze conferentie het nieuws haalt, enkele uitzonderingen niet te na gesproken, zoals een artikel in de belangrijke Italiaanse krant “La Repubblica” dat ook Esperanto vermeldt. Het lijkt alsof deze conferentie een “speeltje” is van een EU-commissaris die daarmee pluimen op zijn hoed wil steken. Hoe kan je anders verklaren dat de EU geen massale perscampagne heeft georganiseerd rond deze conferentie?

Sinds enkele maanden is de tweede fase aan de gang, waarbij parlementsleden uit het Europees Parlement en de nationale parlementen de voorstellen bekijken en de – volgens hen – meest relevante ideeën overhouden. Van die beraadslagingen wordt verslag uitgebracht – het derde rapport is nu al verschenen en Esperanto komt spaarzaam ter sprake. Bijvoorbeeld in de passage “*Het gebruik van een gemeenschappelijke Europese taal wordt door veel deelnemers beschouwd als een middel tot Europese integratie. Dit komt ook uitvoerig aan bod in de rubriek “Andere ideeën”. Er zijn discussies over de diverse voordelen en nadelen van een*

dergelijke gemeenschappelijke taal, en de verschillende mogelijke talen, waaronder Esperanto, het Latijn of het Engels. De discussie over Esperanto wekte een zekere interesse op het internet, wat de heftigheid van het debat over een unieke neutrale taal voor alle EU-landen weerspiegelt.”

Dus laten we de moed niet opgeven. Ook in deze tweede fase kunnen we bijdragen aan de bekendmaking van Esperanto. De werkgroep van esperantisten heeft namelijk een modelbrief gemaakt die je kan sturen naar de parlementsleden die deelnemen aan de tweede fase. Het lijkt me interessant dat dit op een gecoördineerde manier gebeurt, waarbij we o.a. vragen dat belangstellende – je weet maar nooit – parlementsleden reageren op één adres. Als jij, beste lezer, kandidaat bent om zo’n bericht te sturen naar een van de (bij voorkeur lokale) parlementsleden, dan kan je bij mij terecht. Ik beschik over een lijst van Vlaamse parlementsleden die betrokken zijn bij deze fase.

“Een afwijzing van Esperanto was nooit mijn bedoeling”

Noam Chomsky

Heel soms kan een benadering van parlementsleden een onverwacht neveneffect hebben. Seán Ó Riain, EU-diplomaat en voorzitter van de EEU, stuurde 109 brieven naar evenveel parlementsleden. In een van de antwoorden die hij ontving schreef een parlements-lid dat hij geloofde “*dat zelfs Noam Chomsky, de vader van de generatieve grammatica, niet geneigd was om Esperanto te aanvaarden*”. Dankzij een nauw contact tussen prof. Probal Dasgupta, esperantist, en Noam Chomsky heeft deze laatste het gerucht “over zijn negatieve houding” op 9 december bijgesteld. Hij schrijft: “*Ik heb vernomen dat enkele korte opmerkingen van mij over de oorsprong van Esperanto verkeerd zijn geïnterpreteerd als een afwijzing van de taal of van projecten waarbij Esperanto wordt gebruikt om de ontwikkeling van taalvaardigheden te vergemakkelijken. Er was nooit een dergelijke verwikkeling of bedoeling.*”

Wil je meewerken aan de campagne, dan graag een mailtje naar piet.glorieux@gmail.com, die je alle info zal bezorgen.

Piet Glorieux

2022

Horizontaal (nl, 6 nrs/j) Het behandelt taalproblematiek en de Esperantobeweging en besteedt ruime aandacht aan de activiteiten van de plaatselijke Esperantogroepen.

Monato (esp, 11 nrs/j) Dit tijdschrift, uitgegeven door FEL, is een algemeen tijdschrift over politiek, economie en cultuur: een aanrader als dagelijkse lectuur.

Esperanto (esp, 11 nrs/j) *Het officiële ledenblad van UEA (de Wereld-Esperantobond). Het behandelt voornamelijk de internationale Esperantobeweging en zijn cultuur.*

Kontakt (esp, 6 nrs/j) Tijdschrift voor jongeren en beginners. Het behandelt de meest uiteenlopende facetten van de internationale cultuur.

Literatura Foiro (esp, 6 nrs/j) Hoogstaand literair tijdschrift, met uittreksels, interviews en recensies uit de originele en vertaalde esperantoliteratuur.

Juna Amiko (esp, 4 nrs/j) Een tijdschrift voor kinderen die Esperanto kennen of het juist leerden, ook geschikt voor beginners, met eenvoudige teksten en vele illustraties.

Ateismo (esp, 2 nrs/j) Tijdschrift van ATEO (Ateista Tutmonda Esperanto-Organizo).

La Kancerkliniko (esp, 4+1 nrs/j) Humoristisch en satirisch tijdschrift.

Espero Katolika (esp, 4 nrs/j) Tijdschrift van de katholieke Esperantobeweging.

Internacia Pedagogia Revuo (esp, 4 nrs/j) Lidmaatschap + tijdschrift van de vereniging van esperantisten-leraren met artikelen over pedagogie, methodologie en onderwijs.

Esperantista Vegetarano (esp, 2 nrs/j) het tijdschrift van TEVA (Tutmonda Esperantista Vegetarana Asocio) Niet alleen voor vegetariërs en veganisten maar ook geïnteresseerden vinden er interessante artikels in.

La Ondo (esp, 4 nrs/j + literatuur supplement) seizoensalmanak met de belangrijkste teksten van de nieuwswebsite en artikelen, essays, literatuur.

UNESKO Kuriero (esp, 4 nrs/j) het tijdschrift van UNESKO, verschijnt in 7 talen, het promoot de idealen van UNESCO en verspreidt ideeën over belangrijke internationale kwesties.

Meer informatie

Voor meer informatie over lidmaatschappen, allerhande tijdschriften en boeken in of over Esperanto zal de Vlaamse Esperantobond vzw u graag helpen. U kunt contact opnemen via admin@fel.esperanto.be, of schrijven naar het Esperantohuis (zie adres en telefoonnummer op voorpagina).

De gegevens die u hier verstrekt, worden in de computer van de Vlaamse Esperantobond bewaard. Zij worden enkel gebruikt om u te informeren over de doelstellingen en de activiteiten van de Esperantobeweging, voor facturatie, e.d. U kan schriftelijk om een uittreksel van de gegevens die FEL over u heeft verzameld, te laten wijzigen of verwijderen.

Zie ook: www.esperanto.be/fel/nl/privacy.php

Betalings- en inschrijvingsformulier
Telefoon: 03 234 34 00
rechtstreeks zenden aan: Vlaamse Esperantobond vzw
admin@fel.esperanto.be
Lange Beeldkensstraat 169, BE-2060 Antwerpen
www.esperanto.be
of via een plaatselijke groep

Code:

Familienaam: _____ Voornaam: _____

Adres: _____

Postnummer: _____ Gemeente: _____

Telefoon: _____ Beroep: _____

Geboortedatum: _____ Nationaliteit: _____

E-mail: _____

Tot welke plaatselijke Esperantogroep wenst u te behoren? ¹

Antwerpen Brugge Gent Kalmthout Limburg
 Kortrijk Leuven Oostende Turnhout

Andere leden van het gezin:

Naam: _____ Voornaam: _____ Geboortedatum: _____

Nationale lidmaatschapsbijdragen:

f – gewoon lid ^{2,4} 30,00 EUR EUR
 f – gewoon lid + Monato 25,00 EUR EUR
 f – gewoon lid + Monato + familiaal lid (alle andere leden van het gezin)³ 88,00 EUR EUR
 s – gewoon lid + gift van rete 59,00 EUR EUR
 d – levenslang lid² +25,00 EUR EUR
 +40,00 EUR EUR
 750,00 EUR EUR

Ik ben sympathisant en stort een gift aan de Vlaamse Esperantobond vzw⁵: EUR
 Mijn vereniging heeft sympathie voor Esperanto en wil op de hoogte blijven van initiatieven van de Vlaamse Esperantobond vzw.

Extra steun

Ik schenk de volgende som:

g – voor de werking van de plaatselijke groep (zonder fiscaal attest) ⁵ EUR

d – Ik wil de jongeren steunen EUR

Totaal pagina 1

Abonnementen:

p	Horizontaal (gratis voor leden)	☐ rete ☐ papere	25,00 EUR / 30,00 EUR		EUR
m	Monato		60,00 EUR		EUR
em	Ret. Monato PDF/ePub/Kindle/mp3		36,00 EUR		EUR
uk	UNESKO Kuriero		59,00 EUR		EUR
e	Esperanto		45,00 EUR		EUR
ja	Juna Amiko	☐ rete ☐ papere	11,00 EUR / 18,00 EUR		EUR
kk	La Kancerkliniko		27,50 EUR		EUR
k	Kontakt		25,00 EUR		EUR
lf	Literatura Foiro (6 foje jare)		49,00 EUR		EUR
oe	La Ondo	☐ pdf ☐ ePub	15,00 EUR		EUR

Esperantista Vegetarano / Naturista Vivo / Internacia Pedagogia Revuo / Espero Katolika / Ateo : zie internationale lidmaatschapsbijdragen !

Boeken

gllg	La kanto de Gilgames (S. Braut)		5,90 + 3,00 EUR		EUR
opunt	Opuntioj (C. Mallia)		16,00 + 5,00 EUR		EUR
juag	La memoraĵoj de Julia Agripina (A. Lowenstein)		20,00 + 6,00 EUR		EUR
srfi	Sangoruĝa flago (Steele)		16,00 + 3,00 EUR		EUR
avmo	Nekredebla aventuro de la misio Moresten (Coffinet)		12,00 + 3,00 EUR		EUR
okpr	Oklingva Proverbaro (Desmet)		39,00 + 6,00 EUR		EUR
pafo	Paulus fondinto (T. Steele)		10,20 + 3,00 EUR		EUR
kkls	Kvin kverkoj kaj la sekvo (C. Declerck)		20,00 + 5,00 EUR		EUR
muzm	Muzeo de milito (Magris)		35,00 + 5,00 EUR		EUR
konep	Konflikto de la epokoj (E. De Kock)		33,00 + 6,00 EUR		EUR
espri	Esprimaro (Desmet)		12,00 + 3,00 EUR		EUR
fof3	Fotoalbumo fermiĝas (T. Steele)		7,00 + 3,00 EUR		EUR
mufo	Muelleo de la fortuno (Slavici)		11,40 + 3,00 EUR		EUR
mtea	Murdo en la teatro (Gates)		9,00 + 3,00 EUR		EUR
surb	Ŝtona urbo (Anna Löwenstein)		24,00 + 5,00 EUR		EUR
putin	Homoj de Putin (Za eldono) (Kalle Kniivilä)		15,00 + 5,00 EUR		EUR
bbub	Brusela bubo		7,00 + 3,00 EUR		EUR
dnhne	Dio ne havas eklezion (T. Steele)		11,40 + 3,00 EUR		EUR
kamuf	Konvinka kamuflaĵo (T. Steele)		19,00 + 5,00 EUR		EUR
vagl	Kiel vaglumo (W. Elisschot)		10,00 + 3,00 EUR		EUR
samo	Supla amo, Lenige liefde (de Coninck)		16,00 + 3,00 EUR		EUR
lidip	Por ke la tagoj de la homaro (L. Zamenhof)		24,00 + 4,00 EUR		EUR
marti	Morto de artisto (Anna Löwenstein)		20,00 + 6,00 EUR		EUR
bibi	Bildo kaj vorto, ĉiela forto (Desmet) pdf		6,10 EUR		EUR
eokul	Esperanto kaj Kulturo (Desmet) pdf epub azw3		6,00 EUR		EUR
pslu	Proverboj sub lupeo (Desmet) pdf epub azw3		5,00 EUR		EUR
vludo	Vortarludoj (Desmet) pdf epub azw3		5,30 EUR		EUR
vvv	Vortoj, vortaro kaj vortaristo pdf epub azw3		6,60 EUR		EUR

Bijna alle boeken zijn ook verkrijgbaar in de elektronische formaten pdf, epub en azw3

KORTING van 20% bij aankoop vanaf 3 boeken (mogen verschillende titels zijn). Max. 6,00 € port in België.

2 - BESTELFORMULIER

Totaal pagina 1 & 2

Cursussen en woordenboeken

pivi	Vasta Vortaro/PIV-ido Eo-NL		59,00 + 6,00 EUR		EUR
nedi	Nemave Edifi (por progresantoj)		20,00 + 3,00 EUR		EUR
progml	Woordenboek NL-Eo-NL (Lukša)		32,00 + 6,00 EUR		EUR
progml	Woordenboek NL-Eo-NL		18,00 + 5,00 EUR		EUR
abcg	ABC-Grammatiko de Esperanto		29,75 + 5,00 EUR		EUR
amem	Gramatika ABC Mempraktikilo (oefenboek)		17,11 + 5,00 EUR		EUR
progz	Zakwoordenboekje		3,00 + 3,00 EUR		EUR
leks1	Leksikaj ekskursoj dua volumo		14,00 + 3,00 EUR		EUR
leks2	Leksikaj ekskursoj tria volumo		15,00 + 3,00 EUR		EUR
fesp	Fundamento de Eo, nederlanda		10,00 + 3,00 EUR		EUR
unua	Unua libro		5,00 + 3,00 EUR		EUR
progl	Leerboek Esperanto Programita		5,50 + 5,00 EUR		EUR
pfesp	Praktika fundamento de Esperanto		10,00 + 3,00 EUR		EUR

Internationale lidmaatschapsbijdragen:

jl	lid UEA met toegang tot jaarboek		44,00 EUR		EUR
jl + e	lid UEA met Esperanto-revuo en toegang tot jaarboek	☐ 11-19 j. ☐ 22-25 j.	11,00 EUR / 22,00 EUR		EUR
z	Societo Zamenhof		74,00 EUR		EUR
ipr	ILEI + Internacia Pedagogia Revuo		+ 148,00 EUR		EUR
eiprj	ILEI + Internacia Pedagogia Revuo kaj Juna Amiko (papere)	☐ rete ☐ papere	14,50 EUR / 27,00 EUR		EUR
nu	INOE + Naturista vivo		15,00 EUR		EUR
tv	TEVA + Esperantista veg.	☐ rete ☐ papere	10,00 EUR / 20,00 EUR		EUR
at	ATEO + Ateismo	☐ rete ☐ papere	10,00 EUR / 12,00 EUR		EUR
ek	IKUE + Espero Katolika	☐ rete ☐ papere	20,00 EUR / 30,00 EUR		EUR
			TOTAAL		EUR

Ik betaal

Ik betaal het totaal op één van de volgende rekeningen van de Vlaamse Esperantobond vzw: IBAN BE66 0000 2653 3843 BIC BPOTBEB1, IBAN BE31 4025 5105 3155 BIC KREDBEBB, en zend dit formulier aan de Vlaamse Esperantobond vzw, Lange Beeldekenstraat 169, 2060 Antwerpen.

Ik betaal het totaal aan mijn Esperantogroep (zie blz. 1) en zend dit formulier ook aan hen.
 Ik heb een tegoed op mijn rekening bij FEL, gelieve mijn rekening te debiteren.

Noten:

1. Een lid van de Vlaamse Esperantobond vzw is automatisch ook gewoon lid van de dichtsbijzinde plaatselijke Esperantogroep. Wenst u lid te zijn van een andere groep, plaats dan een kruisje in het vierkantje achter de naam van die groep.
2. Leden en steunende leden van de Vlaamse Esperantobond vzw (FEL) krijgen een gratis abonnement op het tijdschrift Horizontaal.
3. Bij een familiaal lidmaatschap is iedere 2de en volgende persoon die op hetzelfde adres woont, lid. Er wordt slechts één tijdschrift per adres verzonden.
4. Jongeren tot en met 29 jaar worden automatisch lid van de Vlaamse Esperantogroep (FLEJA).
5. Giften van 40,00 EUR of meer aan de Vlaamse Esperantobond vzw komen in aanmerking voor belastingvermindering in 2021. In voorkomend geval worden de attesten verstuurd in het begin van het kalenderjaar dat volgt op de schenking. Schenkingen rechtstreeks aan een plaatselijke groep komen NIET in aanmerking voor belastingaftrek.

BESTELFORMULIER - 3

RECENZO: PAŬLUS FONDINTO

LEGINDA ROMANO PRI LA EKESTO DE KRISTANISMO

Antaŭ nelonge mi legis tre ampleksan studaĵon de la usona aŭtoro Tom Wright, *Paul: a Biography* (Paulus: Biografio). Li estas teologo, kiu aperigis tutan serion de bibliaj komentarioj: pri la nuraj leteroj de Paŭlo jam sep volumojn antaŭpreparis al ĉi tiu biografio. Do estus maljuste, detale prijuĝante kompari ambaŭ Paulus-librojn. Sed jenon mi nepre tuj diru: kun granda plezuro kaj entuziasmo ambaŭ mi legis.

Trevor Steele prenis iel originalan aliron al ĉi tiu sia romano. Kvazaŭprologe li meditas pri unu el la kernaj demandoj de nia homa vivo: Kial ni vivas? Kiel la mondo komenciĝis? Ĉu iu dio aŭ dioj kreis la mondon? Se jes, kiam kaj kiamotive?

Sekvas skribaĵoj de pluraj homoj, ĉefe frukristanoj, preskaŭ ĉiuj kun klare juda origino, sed ankaŭ de unu frato de Jeŝu [= Jesuo], kiu *ne* aliĝis al la kristana movado. Grava baza temo de tiu ekiĝanta frua eklezio estas, ĉu Paŭlon oni sekvu – aŭ male: ĉu ĝuste tiu Paŭlo grave difektis la mesaĝon de Jeŝu?

Propra aliro

Min tuj ĉarmis la fakto, ke ĉi-libre oni renkontas aliajn personojn kun ties propra aliro al la temo. Ŝimeon bar Josef, 90-jara frato de tiu Jeŝu, ofte vagis tra la tuta romia mondo, intertempe malligiĝis de siaj originaj radikoj – kaj tre kredinde pri ĉio babilas. Laŭ la percepto de tiu frato, Jeŝu havis efektive du Diojn: tiun en li, kaj tiun en la sinagogaj rulaĵoj. Kaj tiujn li konsideras kontraŭaj – “kaj la dua kuntrenis lin en la morton”. Kaj Paulus ne akceptas unu el tiuj kaj “la monstro en la rulaĵoj postulis lian morton”.

En la predikado de Paulus neniam oni aŭdas pri Jeŝu, kiel li vagis tra Galileo; tie nur estas pri lia morto. “Nur la kadavro estas la temo de lia tuta predikado.”

Kompreneble, ankaŭ en sciencaj teologiaj verkoj tio regule enfokusigas; ĝi ja restas unu el la enigmoj ĉirkaŭ ĉi granda apostolo.

La frato Ŝimeon bar Josef donas belan bildon pri la fruaj jaroj de Jeŝu. Post kiam oni rakontis la morton de Stefano (kiun ofte oni nomas la Protomartiro de Kristanismo), ĉe kies morto Saul – ankoraŭ ne Paulus – funkciis kiel atestanto, Ŝimeon plu rakontas pri la

LEZENSWAARDIGE ROMAN OVER HET ONTSTAAN VAN HET CHRISTENDOM

Onlangs las ik een zeer uitgebreide studie van de hand van de Amerikaanse auteur Tom Wright, “Paul: a Biography” (Paulus: biografie). Hij is een theoloog die een hele reeks Bijbelcommentaren heeft gepubliceerd: alleen al over de brieven van Paulus verschenen van zijn hand zeven volumes ter voorbereiding van deze biografie. Het zou dus oneerlijk zijn om beide Paulus-boeken in detail te vergelijken. Maar dit ik moet ik meteen al zeggen: ik heb beide met veel plezier en enthousiasme gelezen.

Trevor Steele pakt het in zijn roman ietwat origineel aan. In een proloog als het ware denkt hij na over een van de belangrijkste vragen in een mensenleven: Waarom leven we? Hoe is de wereld begonnen? Werd die geschapen door een god of goden? Zo ja, wanneer en met welke bedoeling?

Daarop volgen geschriften van verschillende mensen, voornamelijk vroege christenen, die bijna allemaal duidelijk van joodse afkomst zijn, maar ook van een van Jesus’ (= Jezus’) broers, die zich niet bij de christelijke beweging hebben aangesloten. Een belangrijke, fundamentele kwestie voor deze vroege kerk is of men Paulus moet volgen – of integendeel: beschadigt Paulus Jesus’ boodschap niet in grote mate?

Een eigen benadering

Ik was meteen gecharmeerd door het feit dat je in dit boek andere mensen ontmoet met hun eigen kijk op het thema. Shimeon bar Josef, de 90-jarige broer van deze Jesus, heeft vaak door de Romeinse wereld gezworven, heeft zich ondertussen losgemaakt van zijn oorspronkelijke roots en vertelt heel geloofwaardig over alles. Volgens deze broer had Jesus twee goden, een in hem en een in de synagogerollen. Hij beschouwt ze als elkaars tegenstellingen – “en de tweede sleepte hem mee in de dood”. Paulus accepteert niet alleen geen van beide, hij beweert ook dat “het monster in de rollen zijn dood eiste”.

In de geloofsverkondiging van Paulus hoort men nooit over hoe Jesus door Galilea dwaalde; het gaat alleen over zijn dood. “Alleen het dode lichaam is het onderwerp van al zijn prediking.” Natuurlijk

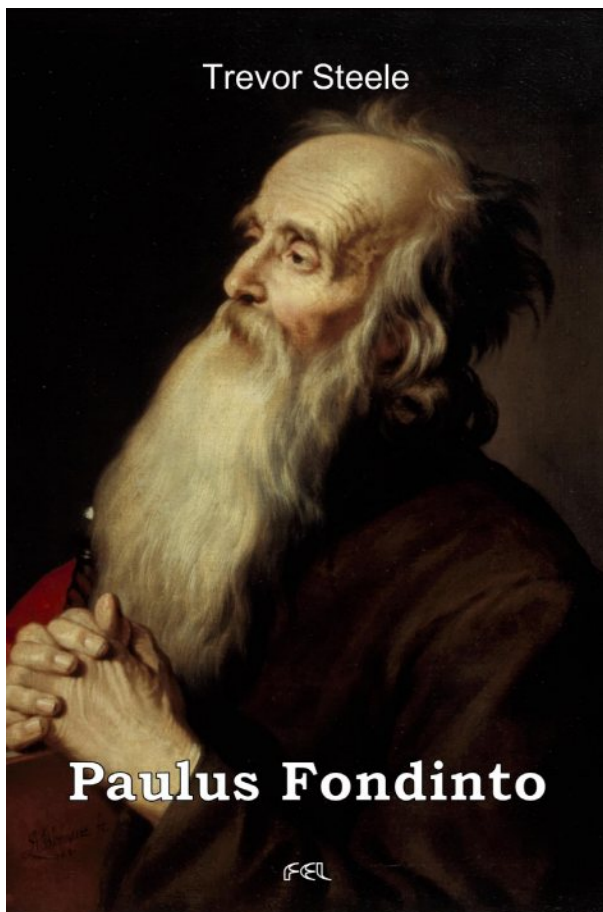
formiĝanta Movado; iel kiel eksterulo, sed samtempe kvazaŭ ne-kunaginta atestinto. Tiun rolon mi tre ŝatas. Foje li eĉ komentas pri la formiĝanta movado: “kristanoj”, grupo al kiu mia frato Jeŝu absolute ne aliĝus!”

Kvazaŭ oni ĉeestus

La frato ĉeestis ankaŭ, kiam Saul-Paulus sin prezentis al la estraro de la formiĝanta eklezio en Jerusalemo. Paulus kaj Petro kverelis. La faktoj estas konataj, sed ĉi tie prezentigas pli persone, kvazaŭ oni ĉeestus. Jen la romanverkisto fakscia. Sekvas la unuaj vojaĝoj de Paulus, roloj de kunvojaĝantoj, la dua vojaĝo kaj la tria ktp. Tre leginda romano pri la ekesto de Kristanismo.

Kelkajn problemojn nepre mi malkaŝu al vi: plurfoje la aŭtoro mencias malarion, kaj kompreneble tiun fifaman infektadon en la marĉoj apud Romo li povas mencii – eĉ devis, ĉar ankaŭ pli frue, tempe de Cicerono, ĝi tie jam aktivis, ja mi eĉ akceptas, ke tiun modernan vorton li uzas por ĝi, kvankam iel tio sonas anakronisme. Tamen, ke en Egiptio li igas homojn manĝi maizon kaj transporti ĝin al Romo, dum efektive tio nur multajn jarcentojn poste alvenis el Ameriko, estas pretervido iom bedaŭrinda.

Gerrit Berveling

is deze visie van Paulus ook een regelmatig aandachtspunt in wetenschappelijke theologische werken; het blijft een van de raadsels rond deze grote apostel.

Broeder Shimeon bar Josef geeft een prachtig beeld van Jesus' vroege jaren. Na de dood van Stefanus (vaak aangeduid als martelaar avant la lettre van het christendom), van wiens dood Saul – nog niet Paulus geheten – getuigde, heeft Shimeon het over de opkomende beweging; enigszins als buitenstaander, maar tegelijkertijd ook als een niet-meewerkende getuige. Ik hou echt van die rol. Soms zegt hij zelfs over de opkomende beweging: “Christenen, een groep waar mijn broer Jesus zich helemaal niet bij zou aansluiten!”

Alsof men er zelf bij was

De broer was er ook bij toen Saul-Paulus zich voorstelde aan het bestuur van de zich vormende kerk in Jeruzalem. Paulus en Petrus kregen ruzie. De feiten zijn bekend, maar hier worden ze persoonlijker voorgesteld, alsof men zelf aanwezig was. Hier komt de feitenkennis van de romanschrijver tot uiting. Paulus' eerste reizen, de rol van medereizigers, de tweede en derde reis enzovoort. Een zeer leesbare roman over de opkomst van het christendom.

Enkele problemen moet ik zeker vernoemen: de auteur heeft het meerdere malen over malaria. Natuurlijk mag hij die beruchte infectie in de moerassen nabij Rome aanhalen – hij móét dat zelfs, want nog eerder, in Cicero's tijd, was de ziekte daar al aanwezig. Ik aanvaard zelfs dat hij daarvoor dat moderne woord “malaria” gebruikt, hoewel dit toch enigszins anachronistisch klinkt. Het feit dat hij in Egypte mensen maïs laat eten en naar Rome transporteren, hoewel dit gewas in feite pas vele eeuwen later uit Amerika kwam, is een wat spijtige vergissing.

Gerrit Berveling
Vertaling: Piet Glorieux

Paulus fondinto en la retbutiko de FEL:

Verkinto: Trevor Steele

Prezo de la papera verko: €10.20

Aliaj formoj/eldonoj: Kindle8, ePub, PDF €6.00

Paĝoj: 124 - alto: 210 mm

Stafeto n-ro: 43

ISBN: 978-90770-6666-9.

<https://retbutiko.be/eo/ero/pafo>

HET JUISTE WOORD OP DE JUISTE PLAATS

*Wie is het die zo hoog gezeten, in 't grondeloze licht...**
(Lucifer, Joost van den Vondel)

Onlangs las ik een managementboek over het ontstaan van Amazon. Behalve dat het een nogal lyrische bewieroking is van het unieke systeem van Amazon, bevat het boek toch ook interessante informatie over taalgebruik, de voor- en nadelen van het gebruik van PowerPoint-presentaties, de zin van een uitgeschreven tekst die aan een bepaalde (beperkte) lengte moet voldoen zonder de lettergrootte of de interlinie aan te passen.

In dat boek viel ik over een zinnetje waarin het voegwoord “toen” werd gebruikt, terwijl er volgens mij beter “wanneer” had gestaan. Het toeval wil dat rond dezelfde tijd op het forum van DENASK** een discussie gaande was over de vraag of na het werkwoord *demandi* het voorzetsel *de* of *al* dient te volgen, dan wel of je beter een *n*-vorm kan gebruiken (*demandi de iu*, *demandi al iu*, *demandi iun*). Een wijze Vlaamse esperantist schreef als commentaar:

*Ah... ah... ah... En lingvo, en iu ajn lingvo, oni povas konstrui pli malpli ĉiun ajn esprimon nekutiman! Mi pensas ke normale «demandi de» aperas nur en randa (sed ĉu vere erara?) uzo en senco de “peti”. Tamen ŝajnas al mi tute normala frazo: tio demandis de mi grandan penon. Ĉu? Jes... “postulis” estas pli taŭga verbo. Sed “demandis” ne frostigas la sangon en miaj vejnoj! Ĉu necesas batalo kaj eĉ cerbostreĉo pro simpla prepozicieto? Demandi de iu opinion ... ĉu vere nepre peti de iu konsilon. Estas gradoj en perfekteco! Sed plena perfekteco ne estas de tiu ĉi mondo.****

Eigenlijk ga ik met die zienswijze wel akkoord. Maar toch ben ik een groot voorstander van het juiste woord op de juiste plaats. Immers, kleine nuances kunnen tot grote verschillen in betekenis leiden. Dat was wat mij aan het denken zette bij het zinnetje dat in het boek over Amazon mijn aandacht trok. Die zin luidde:

Gelukkig rustte er geen verplichting op deze experimenten en konden we ermee ophouden toen we beseften dat ze contraproductief waren. (C. Bryar en B. Carr, Working Backwards, A.W. Bruna, Amsterdam, 2021, p. 147)

Het woordje waar het hier om draait is “toen”. Is er echt een verschil als je dat woordje vervangt door het voegwoord “wanneer”? En zou er beter “wanneer” staan dan “toen”? Laat ik eerst even stilstaan bij het subtiele verschil in betekenis tussen beide zinnetjes. In wezen gaat het over een verschil in de wijze van de zin. Met het woordje “toen” is die wijze een “realis”... De zin betekent dan: we deden een experiment, we stelden vast dat het niet werkte, we stopten ermee. Toen ik het zinnetje evenwel voor de eerste keer las, begreep ik het meer als een “potentialis” (zeg maar, een voorwaardelijke wijze): als we zulke experimenten zouden doen en we zouden vaststellen dat ze niet werken, dan zouden we er (altijd) mee kunnen ophouden. Bij de tweede lectuur stelde ik vast dat de auteur(s) wellicht toch de “realis”-interpretatie bedoelden.

Natuurlijk is het boek in het Engels geschreven en las ik het in vertaling. Ik weet dus niet hoe de originele zin luidt. Maar de vertaler had mijn verwarring kunnen vermijden als hij de zin had vertaald als: ... en we hielden ermee op toen we beseften... In die formulering is het duidelijk dat het om een concrete en niet om een hypothetische situatie gaat.

Is het inderdaad zo, zoals de wijze esperantist stelt, dat in elke taal idiosyncratische (eenmalige, individuele) uitdrukkingen worden gemaakt en dat we ervan kunnen uitgaan dat men (de lezer of luisteraar) het wel zal begrijpen? Neem ons probleem met “demandi”: *Demandu al Petro* of *Demandu Petron* lijkt mij geen probleem omdat personen over het algemeen niet worden “overhandigd”, zal ik maar zeggen. Ook de zin *Demandu la libron* lijkt niet dubbelzinnig. Want boeken worden wel overhandigd. Al kan een taalvirtuoos met de zin ook bedoelen: sla er maar eens een boek

op na. En wat doe je met: *demandu la komputilon* of *demandu al la komputilo*? Vraag je daarmee dat men je een intelligente pc geeft, of verwacht je van je pc een intelligent antwoord?

En toch nog even een bedenking: als je meent dat het zinnetje *Demandu Petron* toch niet voor meer dan één interpretatie vatbaar is, stel je dan eens voor dat Petro een stervoetballer is en jij de trainer van Barcelona die aan een voetbalscout advies vraagt over welke speler hij het best zou “aanschaffen”. Wat bedoelt die scout dan als hij antwoordt: *Demandu Petron*?

Uiteindelijk is elk taalgebruik idiosyncratisch. Daarom mag je er niet van uitgaan dat iedereen je wel (juist) zal begrijpen. Het zorgvuldig formuleren van je boodschap is bijgevolg zeer belangrijk. Neem de tijd om na te gaan of wat je zegt of schrijft ook is wat je bedoelt. Of de lezer jouw bedoeling ook zal begrijpen, ontsnapt echter aan jouw “zeggenschap” en verant-

woordelijkheid.

Guido Vandamme

- * Als na het lezen van dit artikel niet duidelijk is waarom dit vers uit “Lucifer” als motto staat, vraag je dan eens af of je het woordje “licht” als zelfstandig naamwoord of als werkwoord moet lezen.
- ** DENASK is een forum waarin Esperantosprekers die hun kinderen met Esperanto grootbrengen van gedachte wisselen over allerlei aspecten en problemen die zich in hun (thuis)situatie kunnen voordoen. Hoewel het forum in de eerste plaats bedoeld is om elkaar te ondersteunen bij een toch niet evidente opvoedkundige beslissing en opvoedkundige elementen te bespreken, vervalt het al te vaak in een (soms pietluttige) discussie over talige (of taalkundige) nuances.
- *** Voor de volledige discussie over het thema verwijs ik graag naar het forum van DENASK.

LUDO

	U	C					G	R
	G	O	P	U	A	C		
U					D		A	
	D	R	N		P			
A		P					D	
			G			O		
	R		A	O	U	N		P

Litersudoko

Anstataŭ 9 ciferojn, vi uzu jenajn 9 literojn: A, C, D, G, N, O, P, R, U
En la grizaj kvadratetoj aperos Esperanto-vorto.

Sukceson!

(kun danko al Det Koning)

WIS-JE-DATJE OVER HET ESPERANTOFORUMO

Elk zichzelf respecterend lid van de Vlaamse Esperantobond kent natuurlijk het Esperanto-forum (<https://esperanto-forum.org/>), waar regelmatig nieuws en interessante weetjes over Esperanto (in Vlaanderen en elders) worden gepubliceerd. Je kan er ook “discussieren” met andere gebruikers zoals het een echt forum betaamt.

Maar hoe weet je of er iets nieuws verschenen is? Je kan natuurlijk elke dag gaan kijken maar er is ook een gemakkelijkere manier: “abonneren”. Telkens als er iets nieuws wordt gepubliceerd in die subrubriek krijg je dan een mail. Je kan je abonneren op een subrubriek bv. “Esperanto-literaturo kaj muziko” door simpelweg te klikken op de knop “aboni” bovenaan rechts op de beginpagina van de subrubriek. En klaar is kees!

EL LA GAZETARO

EsKu - Esperanto-Kulturo is een nieuw YouTube-kanaal gewijd aan de Esperantocultuur en -beweging. EsKu-video's behandelen verschillende aspecten van de Esperantocultuur, zowel in de geschiedenis als in het heden. Historische thema's zijn onder meer pre-Esperanto-talen, het leven van Zamenhof, wereldcongressen, organisaties van de Esperantowereld, belangrijke auteurs, meningsverschillen binnen de Esperantobeweging,... Actuele aspecten van de Esperantocultuur zullen aan de orde komen door middel van een reeks interviews met experts. <https://mallonge.net/esku>

Tutmondaj Voĉoj Ĉu vi jam abonas la monatan informilon de Tutmondaj Voĉoj? Ĉiunmonate abonantoj ricevas superrigardon de artikoloj kiujn la teamo tradukis. Iru al https://eo.globalvoices.org/kaj_alklaku_'Novaĵletero'-n.

Kookboek "Bongusta" De wereldwinkel van Kasterlee-Lichtaart-Tielen brengt een kookboek uit met een divers aanbod van gerechten met een mondiale toets. Een geschikt cadeau voor wie houdt van lekker eten, koken en eerlijke producten. Hiermee verwen je jezelf en steun je de Oxfam-partners. Het bevat 64 recepten voor hapjes, soepen, salades, hoofdgerechten en desserts, gepresenteerd met sfeervolle foto's. 84 pagina's, 21 x 21 cm, gerecycleerd papier. [*bongusta* betekent "lekker" in het Esperanto, n.v.d.r.] <https://mallonge.net/bongusta>

Germain Pirlot (78) uit Oostende, de onbekende bedenker van de naam 'euro' Kent u Germain Pirlot? De vraag overviel ook onze politieke journalist Isolde Van den Eynde, dinsdag in 'De Afspraak'. Professor Hendrik Vos kwam er vertellen over zijn nieuwe boek 'Dit is Europa', en een van de honderden figuranten in de geschiedenis van ons continent is een gepensioneerd leraar uit Oostende. In 1995 bedacht hij de naam voor de nieuwe munt van de Europese Unie. De 'euro' is zijn uitvinding, maar dat weet bijna niemand. "En dan?", zegt hij. "Ik heb zelfs vrienden die niet eens weten dat ik het was." Nederlandstalig bron-artikel: <https://mallonge.net/pirlot-nl> Meer info in het Frans: <https://mallonge.net/pirlot-fr>

Ĉi tiu sendaĵo estas retroŝta monata informilo de Tutmondaj Voĉoj. Ĝi enhavas tradukojn de tutmondaj artikoloj publikigitajn en novembro 2021.

[f SEKVO NIN FEJSBUKE](#)
[t SEKVO NIN TWITERE](#)
[v VIZITU NIAN RETEJON](#)

[NUN ANKAŬ EN TELEGRAMO](#)

ERASMUS+ IN PARMA: VERDEN!

Onlangs vond in Parma (Italië) de eerste bijeenkomst plaats van VERDEN, een nieuw project gefinancierd door de Europese Unie (EU) en gecoördineerd door de Wereld-Esperantovereniging (UEA). De Vlaamse Esperantobond is partner van dit project en werd in Parma vertegenwoordigd door Yves Nevelsteen.

Duurzaamheid is een belangrijk thema in de huidige samenleving, waar UEA meermaals mee te maken heeft gehad, bijvoorbeeld in het kader van het jaarlijkse Wereldcongres (UK). Het VERDEN-project vindt plaats in samenwerking met de *Internacia Fervojista Esperanto-Federacio* (IFEF), een beroepsvereniging aangesloten bij UEA, en de *Biciklista Esperantista Movado Internacia* (BEMI), een gespecialiseerde afdeling van TEJO, met de steun van de lokale Esperantogroep van Parma en dus ook van de Vlaamse Esperantobond. Het richt zich op internationale samenwerking op het gebied van duurzaamheid en transport.

Duncan Charters, voorzitter van UEA, zei in een persbericht het volgende over het project: "We zijn erg blij dat UEA dit belangrijke project coördineert ter

ondersteuning van de aangesloten verenigingen. Het is het eerste door de EU gefinancierde partnerproject van UEA en we zullen ijverig werken aan concrete resultaten." Rodica Todor, voorzitter van IFEF, voegt eraan toe: "Sporen verbinden de landen, de ideeën de mensen. We hebben een prachtig partnerproject bereikt van verschillende Esperantoverenigingen, naar hun samenwerking kijken we nu al uit". Lars Sözüer, bestuurslid van BEMI, merkt op: "We willen samenwerken met andere verenigingen buiten Esperantoland en in het bijzonder de kwestie van het fietsvervoer per trein onderzoeken."

VERDEN wil enerzijds groene duurzame gewoontes promoten en anderzijds ook laten zien dat het mogelijk is om binnen de Esperantobeweging serieuze problemen aan te pakken en een significante impact te hebben. Een van de doelstellingen van het project is het maken van een handboek met concrete, bruikbare adviezen voor organisatoren van bijeenkomsten en andere activisten.

Persbericht van UEA: <https://uea.org/gk/998>

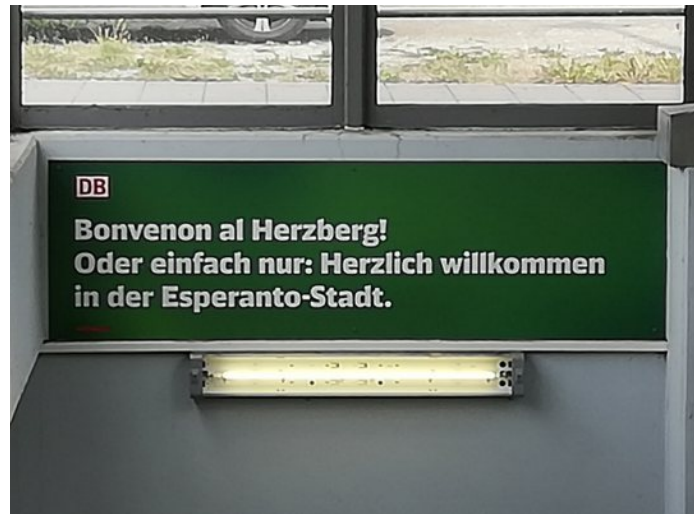
HERZBERG, STAD VAN ONS HART

Van 6 tot 16 augustus nam ik deel aan SEP (Somera Esperanto-Perfektigo) in Herzberg, de “Esperantostad”. Ik had er al veel indrukwekkende dingen over gelezen en wou toch eens weten hoe de vork aan de steel zat...

Herzberg is een rustig stadje (slechts 14.000 inwoners) aan de voet van het Harzgebergte, in de buurt van Göttingen, de wereldberoemde universiteitsstad. Het Harzgebergte, met zijn zacht glooiende hellingen en hoogste punt rond de duizend meter, was vroeger een belangrijk Duits toeristisch oord. Door de goedkope vliegvluchten heeft het echter veel van zijn aantrekkingskracht verloren. Volgens mijn gastheer trekt vooral het oostelijk gedeelte nog toeristen aan. Hij sprak o.a. van busladingen Denen die er zich tegoed komen doen aan de goedkop(er)e Duitse alcohol.

Voor de vereniging van beide Duitslanden sneed het IJzeren Gordijn het Harzgebergte middendoor. Herzberg was dus een grensstadje in die tijd. Het station was een belangrijk grensstation voor goederenvervoer. Joachim Giessner, een bekende figuur in Esperantomiddens, was er tot het einde van zijn loopbaan in 1978 stationschef, gaf Esperantoles in het stationsgebouw en legde de basis van de succesvolle Esperantorealities. Een van de bezienswaardigheden is het Welfenkasteel, een indrukwekkend kasteel uit de renaissance dat boven het stadje uit troont. Op de bovenste verdieping worden op geregelde tijdstippen tentoonstellingen georganiseerd i.v.m. Esperanto.

Ik trok erheen met niet al te overtrokken verwachtingen. Ik weet uit ervaring dat esperantisten geneigd zijn om te “bluffen”. Toch kan je er bij aankomst met de trein of met de auto niet naast kijken dat de stad iets heeft met Esperanto: borden in het Esperanto verwelkomen je zowel aan de invalswegen als in het station. Ongewild deed ik een mini-enquête naar de bekendheid van de inwoners met Esperanto toen ik op zoek was naar het Esperantocentrum en mijn gsm dienst weigerde. Uiteindelijk heb ik zes mensen aangesproken en waren er drie die wisten dat er iets met Esperanto gebeurde in Herzberg. Helaas wist niemand waar het Esperantocentrum lag. In mijn verbeelding had ik me Herzberg en het Esperantocentrum voorgesteld als een middeleeuws stadje met een statig huis in het centrum. Het IEC (Internationaal Esperanto-

Centrum) bleek het (ruime) woonhuis te zijn van Petro Zilvar en Zsofia Korody, het koppel dat al jarenlang de motor is van de Esperantoactiviteiten in Herzberg. Behalve over het privégedeelte beschikt het huis over een vrij grote tuin, een keuken, enkele gastenkamers en een bibliotheek ten behoeve van de gasten die er regelmatig vertoeven. Ik heb er een aangename tijd doorgebracht in een gevarieerd, aangenaam, internationaal gezelschap: mensen uit Estland, Nederland-Friesland, Litouwen en Spanje.

De eerste dag toonde de gastheer ons trots alle zichtbare Esperantorealities. Veel wegwijzers, een bomenpad met Esperanto-opschriften, een Esperantobank en de grootste tastbare realisatie: een buste van Zamenhof langs een belangrijke weg in Herzberg. De buste werd beeldhouwd in China om het betaalbaar te houden.

Aangezien de stad zichzelf sinds 2006 officieel de Esperantostad noemt, had ik op de introductiepagina van de gemeentelijke website een verwijzing naar Esperanto verwacht. Helaas, pas na lang zoeken vond ik informatie over Esperanto onder de sectie toerisme. Uit die informatie blijkt dat de stad in de promotie van Esperanto een van de middelen ziet om het internationaal toerisme in Herzberg wat aan te zwengelen. Uit mijn gesprekken met Peter en Zsofia begreep ik dat de stad Esperanto vooral moreel ondersteunt. De stad verwelkomt alle initiatieven van lokale esperantisten, maar financiert ze niet – daar moeten de esperantisten zelf voor zorgen. Er is wel een “Esperanto-Stiftung”, waarop men kan doneren en waarvan de opbrengst ten goede komt aan Esperanto-

initiatieven. Toch is het een zeldzaam fenomeen dat de voltallige gemeenteraad van een stad(je) zich achter Esperanto schaaft, zoals in 2006 gebeurde.

Het werk dat de lokale esperantisten, met Peter en Zsafia als trekkers, gerealiseerd hebben, is indrukwekkend. Behalve de vele permanente sporen van de Esperantoaanwezigheid gebeurt er ook veel “levend” Esperanto. Mij interesseerde vooral de bijna permanente scholenuitwisseling met het Poolse Góra. Maar daarnaast is er ook de bibliotheek met een – in vergelijking met andere stadsbibliotheken – enorme collectie Esperantoboeken, een belangrijk archief. Er worden ook regelmatig cursussen, seminaries en congressen gehouden. Meer en meer heeft ook de Duitse Esperantobond zijn weg gevonden naar het – wel centraal in Duitsland gelegen maar toch – nogal geïsoleerde Herzberg. Iemand van het bestuur van de Duitse Esperantobond heeft er een huis aangekocht dat op termijn ook gasten zal kunnen herbergen.

Voldoende “levend” Esperanto lijkt me een belangrijke voorwaarde om de steun van het stadsbestuur te blijven behouden. Het feit dat Peter en Zsafia de nagenoeg enige permanente, drijvende krachten zijn, lijkt me een van de zwaktes waarop in de toekomst een antwoord moet worden geboden.

De occasionele hulp van jonge(re) esperantisten die er af en toe voor enige tijd verblijven, kan dit niet compenseren. Het is een algemeen probleem en het geldt ook voor Herzberg: lokale jongeren die Esperanto leren, vinden andere vrijetijdsbestedingen of vinden geen aansluiting bij de beweging of verhuizen naar elders in Duitsland.

Ondertussen is er alvast een lichtpuntje. De lokale verkiezingen van september laatstleden hebben politici in het zadel gezet die de Esperantozaak genegen zijn.

Piet Glorieux

WAT KUNNEN WIJ DOEN?

- De stad bezoeken, bij voorkeur op een manier dat de stad op de hoogte is van de aanwezigheid van buitenlandse esperantisten;
- Contact opnemen met de toeristische dienst;
- Een schenking doen aan het IEC of de Stiftung;
- Vrijwilligerswerk doen in Herzberg. Peter en Zsafia hebben nog een massa ideeën, maar de man/vrouwkracht ontbreekt om ze te realiseren.

ARTIKELN OVER TAAL

‘Slecht Engels’ is de wereldtaal Is het volgende herkenbaar? Wanneer ik voor mijn werk met Britten overleg, ben ik vooraf altijd wat gespannen vanwege de taal. En na afloop ben ik ook vermoediger dan na andere gesprekken. Maar als ik een gesprek in het Engels moet voeren met een groep Spanjaarden, Chinezen of Duitsers, heb ik daar totaal geen last van. Ik denk dan niet na over dingen als vocabulaire, grammatica of uitspraak, maar ben gewoon lekker bezig met mijn werk. In het internationale verkeer spreken de meeste mensen heel goed bad English. De grap komt van Heather Hansen, communicatiespecialist en taalcoach. En volgens haar is mijn ervaring heel normaal. Mensen die Engels als tweede taal hebben, voeren met elkaar veel comfortabeler conversaties dan met mensen van wie Engels de moedertaal is. <https://mallonge.net/wereltaal-engels>

‘Als we over dekolonisatie praten, moeten we het ook hebben over Engels’ “Dat het Engels als lingua franca in de wetenschap niet bepaald neutraal is, staat vast.” “De Verenigde Staten deinzen er niet voor terug om hun invloed uit te breiden met politieke, economische en/of militaire macht. Met die invloed dwingen zij ook de eigen voertaal af in de rest van de wereld en dat is het Engels.” “Dat verdrukt lokale talen. Zo wordt er in Nederland veel gesproken over de verengelsing van de Nederlandse universiteiten en hoe het Nederlands als cultureel erfgoed verloren gaat.” “Wil je echt een zo veel mogelijk neutrale taal, dan zou je misschien Esperanto of een andere gecreëerde taal moeten overwegen.” “De Universiteit van Amsterdam (UvA) kan deze taal actief promoten in het Nederlandse landschap van wetenschap en onderwijs. Ook zou ze dit vak kunnen integreren in de academische vaardigheden, zodat studenten en docenten kunnen omschakelen naar een vrije, neutrale taal voor onderwijs en wetenschap.” Bovenstaande citaten komen uit het artikel ‘Als we over dekolonisatie praten, moeten we het ook hebben over Engels’ in ‘Folia’ van 29 november 2021 door Matthijs van der Scheun, student onderwijswetenschappen aan de UvA. <https://mallonge.net/kolonisatie-engels>

Nieuw reglement voor horeca verplicht aanwezigheid van minstens één Nederlandstalig personeelslid De drie gemeenten van de politiezone Zennevallei (Beersel, Halle en Sint-Pieters-Leeuw) werken aan een vernieuwd reglement voor de horecazaken op hun grondgebied. Een van de nieuwe regels is dat er altijd minstens één personeelslid aanwezig moet zijn dat Nederlands spreekt om in geval van nood doeltreffend te kunnen optreden. <https://mallonge.net/horeca-nl>

‘Mijn ouders denken dat ik biomedische studeer, maar ik moest dit doen’ De UGent maakt zich zorgen over de dalende populariteit van Vlaamse talenopleidingen. De focus op STEM-richtingen in het secundair onderwijs en een verminderde taalhygiëne zouden aan de basis van die povere inschrijvingscijfers liggen. Drie jongeren getuigen waarom zij de stap naar taalonderwijs wél zetten. <https://mallonge.net/ugent>

Marokkaanse studenten willen liever les in het Engels “Overal in Marokko word je geconfronteerd met het Frans”, zegt Zahra Kassbi, die psychologie studeert aan de universiteit van Kénitra, in de buurt van de hoofdstad Rabat. “Het is eigenlijk bizar dat Frans zo’n belangrijke rol speelt”, vindt ze: een groot deel van de bevolking spreekt alleen Darija, Marokkaans-Arabisch. De officiële taal in het land is het Modern Standaard Arabisch (MSA), gevolgd door het Tamazight oftewel het Berbers. Frans geldt als de eerste officiële vreemde taal. Zahra is een van de vele Marokkaanse studenten die ervoor pleiten om de Franse taal als instructietaal in het onderwijs te vervangen door het Engels. Met de hashtag ‘Ja_tegen_het_Engels_en_nee_tegen_het_Frans’, voeren ze campagne op sociale media, zoals Instagram en Twitter. Ze willen dat de landelijke politiek het onderwerp oppakt. Het Frans zou achterhaald en onpraktisch zijn. Ook beschouwen ze de taal als erfenis van de voormalige kolonisator Frankrijk. Ironisch genoeg wordt een deel van die discussie wel in het Frans gevoerd. <https://mallonge.net/marokko-engels>

Door de aanhoudende coronacrisis worden er momenteel nauwelijks fysieke Esperanto-bijeenkomsten gehouden. Maar esperantisten zijn creatief; de online initiatieven zijn niet te tellen. Veel organisatoren van dergelijke evenementen informeren hierover via de website Eventa Servo. Neem zeker eens een kijkje! <https://eventaservo.org>

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo

Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Belga Esperanto-Federacio (BEF): Kristin Tytgat, kristin.tytgat@skynet.be
www.esperanto.be/bef

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com
www.ilei.info

Verdaj Skoltoj

p/a Valère Doumont, Rue des Champs, 3 5060 Sambreville, tel.: 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net - www.verdajskoltoj.net

Valona Esperanto-asocio, V.Esp-o

p/a Jean Annet, Rue de la Terre Franche 31 - 5310 Eghezée, tel.: 0495 10 32 30, esperanto.wallonie@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG) sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org - www.esperantobruselo.org/nl
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, secretaris, Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, tel.: +31 (0)50 5718842
sekretario@esperanto-nederland.nl
www.esperanto-nederland.nl/groepen

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Officejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org - www.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter: Nicky Janssen
Ondervoorzitter: Ivo Vercaemmen
Secretaris: Piet Glorieux
Penningmeester: Kevin De Laet
Bestuursleden: Yves Nevelsteen, Johan Van Eenoo

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN

Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00 www.esperanto.be/antwerpen
esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE

Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge, tel.: 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com
<https://paco-kaj-justeco.weebly.com>

GENT

La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoîtlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, gent@esperanto.be - www.esperanto.be/gent

KALMTHOUT

La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com
<https://laerikejo.wordpress.com>

KORTRIJK

La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 0472 25 79 18, piet.glorieux@gmail.com, Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com
www.esperanto-kortrijk.info

LEUVEN

Esperanto 3000, Ivo Schenkel, Karekietenlaan 14, BE-3010 Kessel-Lo tel.: 016 89 04 80 kaj 0486 39 28 02 ivo.schenkel@telenet.be
www.esperanto3000.be

LIMBURG

Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be
www.esperanto.be/limburg

OOSTENDE

La Konko, Anne Brabant, Duinenstraat 74 /0201 BE-8400 Oostende, tel.: 059 44 82 50 anne.brabant@telenet.be
www.esperanto.be/oostende

ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK

TIENEN

Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA) Info: Bert Boon,, Merelhof 8, BE-3300 Tienen, tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

www.esperanto.be/horizontaal

Giften vanaf 40,00 euro aan de VEB komen in aanmerking voor belastingvermindering.